

Uğur Yiğiz

Dicle Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Doktora Öğrencisi
Diyarbakır/TÜRKİYE
uguryigiz@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0467-7281

KERBELÂ'NIN EN KÜÇÜK ŞEHİDİ -ALÎ-Yİ ASGAR- İÇİN YAZILMIŞ BİR MERSİYE

AN ELEGY WRITTEN FOR ALÎ-Yİ ASGAR, THE
SMALLEST MARTYR OF KARBALÂ

DOI Number: 10.28981/hikmet.408647

ÖZ

Kerbelâ hadisesi, Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in şehâdeti ile sonuçlanan, İslâm tarihinin en trajik vak'alarından biridir. Müslüman dünyasının hafızasında derin izler bırakan bu olay, Türk edebiyatında da çokça işlenmiş ve edebî bir türün konusu olmuştur. "Maktel" ve "Maktel-i Hüseyin" adları ile anılan bu türde, birçok eser yazılmıştır. Elimizdeki eser de Kerbelâ Vak'asının en küçük şehidi olan Hz. Hüseyin'in oğlu Alî-yi Asgar'ın şehâdetini anlatmaktadır. Manzûm-mensûr şekilde olan bu eserin müellifi belli değildir.

Anahtar Kelimeler: : Kerbelâ Vak'ası, Hz. Hüseyin, Alî-yi Asgar, Mersiye.

ABSTRACT

The Karbalâ event is one of the most tragic events of Islamic history, resulting in martyrdom of Prophet Hz. Mohammad's grandson, Hz. Hossein. This event, which left deep traces in the memory of the Muslim world, has also been a subject of many literary works in Turkish literature. Many works of this kind, which are called "Maqtal" and "Maqtal-i Hossein", have been written. The work in our hand is also describes the smallest martyr of Karbalâ case, Alî-yi Asgar, son of Hz. Hossein. The author of this work, which consists of a mixture of poetry and prose, is not certain.

Keywords: Karbalâ Event, Hz. Hossain, Alî-yi Asgar, Elegy.

Giriş

Kerbelâ Vak'ası¹ Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in ve yanında bulunan yetmiş iki kişinin şehit edilmesi ile sonuçlanan hazin bir olaydır. Yüzyıllar boyunca İslâm tarihinde derin bir acı olarak kalmıştır. Bu hadise zamanla edebî ürünlerin de bir konusu olmuştur. "Bu eserlerin çokluğu ve anlatımının belirli bir düzen içerisinde sıralanması sebebiyle, başlı başına bir

¹ Kerbelâ Vak'ası daha önce birçok eserde söz edildiğinden dolayı, olayın gelişimi ve sonuçları için bakılabilecek kaynaklar şunlardır: Ahmet Cevdet (1985). *Kıyas-ı Enbiya III*, (Hzl: Mahir İz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara; Mehmet Asım Köksal (2001). *Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası*, Köksal Yayıncılık, İstanbul; Alim Yıldız editörlüğünde (2010). *Çeşitli Yönleriyle Kербela (Tarih Bilimleri) Cilt 1; Çeşitli Yönleriyle Kербela (Edebiyat) Cilt 2; Çeşitli Yönleriyle Kербela (Din Bilimleri) Cilt 3*, Asitan Yayıncılık, Sivas; Ethem Ruhi Fığlalı (1998). "Hüseyin", *DİA*, C 18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 518-521, Ankara; İlyas Üzüm (1998). "Hüseyin-Litaratür", *DİA*, C 18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 521-524, Ankara; Şeyma Güngör (2003). "Maktel", "Maktel-i Hüseyin", *DİA*, C 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 455-457, Ankara.

tür" (Aydın, 2017: 240) olarak kabul edilmiştir. Türk edebiyatında Kerbelâ ve Hz. Hüseyin'in şehâdeti hakkında yazılan eserlere "Maktel" veya "Maktel-i Hüseyin" adı verilmiştir. Kerbelâ hadîsesi daha önceleri "tarih, ahbâr, ensâb gibi kitaplarda bir bölüm hâlinde yer alırken daha sonra "maktel-i Hüseyin" adı verilen müstakil kitaplar" (Güngör, 2003: 456) hâlini almıştır.

Kerbelâ Vak'ası, Araplar ve İranlılar tarafından eserlerde konu edilmesinden sonra Türkler arasında da ilgi görmüş ve ilk müstakil eserler XIV. yüzyılda yazılmaya başlanmıştır. Şâzî'nin *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin*'i konu ile ilgili kaleme alınan ilk eser olarak kabul edilir. Bu eserden sonra Türk şâirleri tarafından *Maktel-i Hüseyin* türünde birçok eser verilmiştir. Bunlardan en önemlileri Yahyâ bin Bahşî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i, Bekâyî Kâtib-zâde Dârendevî'nin *Maktel-i Hüseyin* ve *Maktel-i Şühedâ'sı*, Kemterî İbrahim'in *Maktel-i İmâm Hüseyin*, Lâmiî Çelebi'nin *Maktel-i İmâm Hüseyin*'i, Yûsuf Meddah'ın *Maktel-i Hüseyin*'i ve Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ'sıdır*.²

Bu çalışmada, katalog kayıtlarına Feyzî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i olarak kaydedilen bir eser incelendi. Ancak bu bilginin yanlış olduğu görüldü. Yapılan araştırmalar sonucu, eserin Kerbelâ Vak'asını konu alan bir mecmûa olduğunu ortaya çıkarıldı. Eserde, Feyzî'nin bir mersiyesi olmakla birlikte, Sâfi Baba'nın bir mersiyesi, Alî-yi Asgar'ın şehâdetini konu alan bölüm ve Arapça olarak yazılmış bazı mersiyelerin olduğu görüldü. Dolayısıyla kayıtlara Feyzî'nin adına kayıtlı olarak geçen bu eserin aslında bir mecmûa olduğu ortaya çıkarıldı.

Eserde Alî-yi Asgar'ın şehâdeti'nin anlatıldığı bölümün müellifine dair herhangi bir bilgi verilmemiştir; ayrıca müstensihinin adı ve eserin yazılış tarihi ile ilgili bilgi yoktur. Muallim Feyzî'nin de bir eserinin olması ve şâirin 1842-1910 yılları arasında yaşadığı bilindiğinden, eserin XIX. yüzyılın sonlarında veya XX. yüzyılın başlarında istinsah edildiği söylenebilir.³

Alî-yi Asgar'ın Hayatı İle İlgili Muhtelif Bilgiler

Mensûr ve manzûm olan bu eser, diğer *Maktel-i Hüseyin*'lerden konu bakımından kısmen farklıdır. Diğer *Maktel-i Hüseyin*'lerden, Hz. Hüseyin'in şehâdetinden kısa bir süre önce şehit olan oğlu Alî-yi Asgar'ı konu alması yönüyle ayrılmaktadır. İslâm tarihinde Alî-yi Asgar'ın yeri ve önemine bakıldığında çeşitli rivâyetlerin olduğu görülmüştür. Ahmet Cevdet Paşa "Kisâs-ı Enbiyâ" adlı eserinde Alî-yi Asgar'ın Kerbelâ günü babası, Hz. Hüseyin'in yanında olduğunu belirtmiştir. Alî-yi Asgar ile ilgili kısım şöyle anlatılmıştır: "O sırada Hz. Hüseyin'in henüz sabi olan oğlu Alî Asgar yanında duruyordu. Bir ok gelerek zavallıyı şehit etti. Babası çok müteessir olup eşkiyanın aleyhine dua ederek ağladı." (Ahmet Cevdet Paşa, 1985: 249) Anlatılan rivâyet çalıştığımız eserin muhtevasıyla benzerdir. Ahmet Cevdet Paşa bu rivâyetin dışında "Hz. Hüseyin'in Alî adında üç oğlu vardı ki Alî Ekber ve

² Bk: Özil, Sibel. (2017). "Maktel-i Hüseyinler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S 83, s. 31-48.

³ Bk: Çiftçi, Cemil. (2012). *Muallim Feyzî Mâtem-nâme ve Vâveylâ*, Kevser Yayınları, İstanbul.

Alî Asgar yukarıda geçtiği gibi muharebede şehit olmuşlardı. Alî Evsat ki Zeynelâbidîn diye tanınır, o zaman yirmi kadar yaşında bir yiğitti fakat hasta olduğundan harbe giremeyip harem çadırında yatıyordu.” (Ahmet Cevdet Paşa, 1985: 251) bilgilerini de eserinde vermiştir. Çalıştığımız eserdeki olay örgüsü ile Ahmet Cevdet Paşa'nın verdiği bilgiler birbiriyle uyuşmaktadır.

Ancak diğer kaynaklarda böyle bir bilgi yoktur. Mustafa Asım Köksal'ın “Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası” adlı eserinde Aliyyü'l-Asgar isminden bahsedilmektedir. Ama kastedilen kişi, Hz. Hüseyin'in Zeynelâbidîn ismiyle tanınan oğludur. Köksal, Aliyyü'l-Asgar'ın Kerbelâ günü kurtulduğunu rivâyet etmiştir. (Köksal, 2001: 210). Ayrıca Köksal, Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in ailesinden ve akrabalarından şehit olanların listesini çıkarmıştır. Bu listede de Alî-yi Asgar ismine rastlanmamıştır. (Köksal, 2001: 213) Ahmet Saim Kılavuz'un Diyanet İslam Ansiklopedi'sinde “Zeynelâbidîn” madde başlığı ile verdiği bilgiler ise, Asım Köksal'ın verdiği bilgileri ile aynıdır. Kılavuz, Zeynelâbidîn'e “Alî el-Asgar” dendiğini belirtmiştir. Kerbelâ günü hastalığından dolayı savaşa girmediğini ve öldürülmekten kurtulduğunu yazmıştır (Kılavuz, 2013: 265).

Alî-yi Asgar'ın eserde geçtiği üzere annesinin Şehrbânû olduğu kaynaklarda geçmektedir. Şehrbânû adının yanında “Sülâfe, Selâme ve Gazâle adlarıyla da bilinir. Hz. Ömer devrindeki fetihler sırasında Medine'ye getirilen, son Sâsânî hükümdarı III. Yezdicerd'in kızıdır.” (Kılavuz, 2013: 265) şeklinde bir bilgi verilmiştir.

Bütün bu tarihi bilgiler ışığında Alî-yi Asgar'ın gerçekte yaşayıp, Kerbelâ'da şehit olduğuna dair kesin kanıtlar yoktur. Kerbelâ hadisesinin derin acısı ile bu tür rivâyetlerin ortaya çıkmış olması mümkündür.

Edebî metinlerde bilhassa *Maktel-i Hüseyin* türünde yazılmış olan şiirlerde, Alî-yi Asgar'ın şehâdeti birkaç beyit ile de olsa yer almıştır. Fuzûlî, *Hadîkadu's-Su'adâ* adlı eserinde Alî-yi Asgar ile ilgili bazı bilgilere yer vermiştir. Fuzûlî, eserinin onuncu bâbında “*Hazret-i Hüseyin ve Evlâdlarının Şehâdeti*” başlığında Alî-yi Asgar'ın şehâdetini anlatmıştır. Başlığın hemen altında “*Rivâyettür ki Hazret-i Hüseyin ibn 'Alî'nin üç oğlu olup biri 'Alî Ekber biri 'Alî Evsat idi ki ona Zeynelâbidîn dirdiler ve biri 'Alî Asgar idi ki ona 'Abdullah dirdiler...*” (Fuzûlî, 1995: 489) diyerek bir giriş yapmıştır. Daha sonra Alî Ekber'in şehâdetini anlatmıştır.

Fuzûlî, Alî-yi Asgar'ın şehadetinden önce onun aç ve susuz kaldığını yazmıştır. Bu durumun Hz. Hüseyin'e bildirilmesinden sonra Alî-yi Asgar'ı eline aldığı ve düşman askerlerine dönerek şöyle dediği geçmektedir: “*Ey zâlimler dutalım ki ben günâhkâрім. Ayâ tıfl-ı bî-günâha niçün bir katre su vermezsiziz?*” (Fuzûlî, 1995: 497). Fuzûlî, eserin devamında düşman askerlerinin, komutanları Ubeydullah bin Ziyâd'ın emri ile su vermeyeceklerini belirtmiştir. Bu sırada Hz. Hüseyin'in geri dönmeye çalışırken, Huzeyme-i Kahilî adlı birinin okuyla Alî-yi Asgar'ın şehâdet şerbetini içtiğini söyler.

Fuzûlî, Alî-yi Asgar'ın şehâdetiyle Kerbelâ'da şehit olanların sayısının yetmiş ikiye ulaştığını rivâyet eder. Oldukça müteessir olan Hz. Hüseyin'in şu şiiri okuduğunu nakletmiştir.

Derdâ ki dâr-ı dehrde bir yâr kalmadı
 Bir yâr-i gam-güsâr ü vefâdar kalmadı
 Dâm-ı belâdan ehl-i vefâ buldılar necât
 Bir benden özge zâr u giriftâr kalmadı (Fuzûlî, 1995: 497-498)

Alî-yi Asgar ismi başka şâirlerin şiirlerinde de yer almaktadır. Özellikle Kerbelâ mersiyelerinde yer yer geçmektedir. Nazîf (19. yüzyıl), Mehmet Alî Hilmî (ö. 1907), Tahir Olgun (ö. 1951), Kemâlî (ö. 1954), Yusuf Fahir Baba (20. yüzyıl), Hüseyin Çırakman (20. yüzyıl) gibi şâirler mersiyelerinde Alî-yi Asgar'dan söz etmişlerdir. ⁴

1. Nüsha Tavsifi

Eser, Milli Kütüphane'de Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 9186 nolu arşiv numarasında yer almaktadır. Toplam 42 varak olan eserde, çalışılan bölüm 20a-36a varakları arasında bulunmaktadır. 110x83-80x60 ölçüsünde olan eser 10-11 satır sayısı kullanılarak yazılmıştır. Siyah pandizot cilt ile ciltlenen eserde, kâğıt olarak defter kâğıdı kullanılmıştır. Yazı türü nesihdir.

Eserin müstensihî ve istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur.

Katalog kayıtlarında eserin adı *Maktel-i Hüseyin* olarak geçmektedir. Ayrıca eserin müellifi "Feyzî" olarak kaydedilmiştir. Ancak yaptığımız incelemeler sonucunda eserin Kerbelâ ve Hz. Hüseyin mersiyeleri üzerine toplanan bir mecmûa olduğu kanaati uyanmıştır. Çünkü eserin sonunda Sâfi Baba ve Feyzî'ye ait birer mersiye bulunmaktadır. Eserin ilk 20 varagında ise, on iki imam için Arapça olarak yazılmış bazı dualar ve kısa Arapça mersiyeler bulunmaktadır.

2. Şekil ve Dil Özellikleri

Yazar, eserini manzûm-mensûr şekilde oluşturmuştur. Özellikle olay akışının değiştiği yerlerde geçişleri mensûr olarak yapmıştır. Asıl olarak duygu yoğunluğunun olduğu kısımlar ise manzûm bölümlerdir.

Eserde belirli bir nazım şekli yoktur. Kimi beyitler gazel nazım şeklinin kafiye düzenine göre tertip edilmiştir. Bazı beyitlerde ise mersiye nazım şeklinin kafiye düzeni tercih edilmiştir. Beyit nazım birimi ağırlıklı kullanılmasına rağmen eserin sonunda yer alan ağıt dördlük nazım birimi ile oluşturulmuştur. 4+3 hece ölçüsünün kullanıldığı şiirde, toplamda 14 dördlük bulunmaktadır.

Eserde duygu yoğundur. Müellifin Kerbelâ olayına karşı duyduğu derin acıdan dolayı vezne pek dikkat etmediği düşünülebilir. Şâir ahenk unsurlarından olan vezni göz ardı etmiş ve ahengi yoğun duygu geçişleri ile sağlamaya çalışmıştır.

⁴ Bk: Çağlayan, Bünyamin. (1997), *Kerbelâ Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Eserde kullanılan kafiye, arada verilen manzûm kısımlarda değişiklik arz etmektedir. Mesnevi nazım şekli ile yazılan manzûm yerlerde her beyit kendi arasında kafiyelidir. Diğer manzûm beyitlerde ise yer yer değişmekle beraber “â”, “-ân”, “-r”, “-âda” harfleri ile kafiye sağlanmıştır. Redif kullanımında okuyucuyu konu üzerinde düşündürecek kelimeler seçilmiştir. Sıklıkla kullanılan redifler şunlardır: “Lebbeyk”, “-imdir bu”, “-ı getürdüm” ve “yâ ‘Alî”.

Eserin dili açık ve sadedir. Ancak bazı imlâ kusurlarını bulunmaktadır. Özellikle “ح” harfi ile yazılması gereken yerlerde “ح” harfinin kullanıldığı görülmüştür. Hayme>hayme, hândân>hândân, hacâlet>hacâlet, hacîl>hacîl, hayâl>hayâl gibi.

Bir başka yerde de yine harf hatası yapılmıştır. “ض” yazılması gereken yerde “ظ” harfi kullanılmıştır. Mazmûn>mazmûn gibi.

3. Muhtevâ Özellikleri

Manzûm-mensûr olarak kurgulanan bu eserde, anlatıcı kişinin yönlendirmesi ile olaylar gelişmektedir. Eserde geçişler nesir olarak sağlanmıştır. Manzûm kısımlarda genel olarak şahıslar konuşturulmuştur. Metnin olay örgüsü şu şekildedir.

- **Hadis-i Şerîf İle Başlama:** Müellif esere Arapça bir rivâyet ile giriş yapar ve hemen akabinde mealini verir.

“...Allâh Te‘âlâ Hazret-i Mûsâ’ya vaķ‘a-i Kerbelâ’yı bildirdi ki küçüklerini şusuzluķ helâk eder ve büyükleri şusuzluķdan kurutmuştur. Anlar yardım taleb iderler ammâ kimse nuşret itmez ve penâh olmaz. İmdi her kim anlar için ağlar ise veyâ ağladır ise veyâ ağlar gibi olsa añlara cehennem harâmdir...”

Eserin sebab-i telif kısmı olarak da ele alınabilecek bu kısımda, asıl gayenin Kerbelâ Vak’asında yaşananları anlatmak ve okuyucuya duygusal bir metin sunmak olduğu sonucu çıkarılabilir.

- **Hz. Hüseyin’in Feryâdı ve Alî-yi Asgar’ın Lisân-ı Hâl İle Konuşması:** Bu bölümde, Hz. Hüseyin’in Kerbelâ çölünde yalnız kaldığı ve yardım istediği anlatılır. Babasının sesini duyan Alî-yi Asgar, “zebân-ı hâl” ile manzûm olarak babasına teselli vermeye çalışır. Beyitlerden anlaşıldığına göre Alî-yi Asgar’dan önce Hz. Hüseyin’in diğer oğlu Alî Ekber şehit olmuştur.

‘Alî Ekber öldise ölmedi Aşgar
Ki yardım itmege gelürem ey baba lebbeyk
...
Amân beni uzak itme ‘Alî Ekber’den
Dilim hemîşe disün Şâh-ı Kerbelâ lebbeyk

- **Hz. Hüseyin'in Alî-yi Asgar'ı Kucaklayıp Şehrbânû'ya Götürmesi:** Alî-yi Asgar'ın lisân-ı hâl ile söylediklerinden sonra ehl-i beytin ağladığı ve hüzne gark olduğu anlatılır. Hz. Hüseyin, Alî-yi Asgar'ı annesi Şehrbânû'ya götürüp gönlünden geçenleri beyit yoluyla aktarır. Bu beyitlerde, Alî-yi Asgar'ı Hak yolunda fedâ ettiğini, Allah'ın bu kurbânı kabul etmesini diler.
- **Hz. Hüseyin'in Kûfe ve Şam Ehline Seslenmesi:** Hz. Hüseyin "alçak gürûh"a, bütün ehlinin öldürüldüğünü söyleyerek, Alî-yi Asgar için merhamet ister. Hz. Hüseyin, Alî Ekber ve Abbâs'ı öldürdüklerini ve Alî-yi Asgar'ın elinde kaldığını şu beyitler ile dile döker:

Ki gürûh-ı denî nâr-ı perverimdir bu
Dudağları kuruyan gönce-i terimdir bu

Vişâl bezmine kundağı gül destesidir
Ki zîb-i 'mülâkât dâverimdir bu

'Alî-yi Ekber ü 'Abbâs mihr ü mâhım idi
Elimde kalmadı bu bir yıldız Aşğar'ımdır bu

Tutam elimde kıyâmetde bir kıyâmet idem
Ki maşşer itmege maşşerde maşşerimdir bu

Alup elime gidem çün huzûr-ı Sultân'a
Şefâ'at itmege maşşerde yâr-ı yâverimdir bu

Dudağları kurudı meşk-i 'Abbâs gibi
Maşşerde şu virmege cām-ı kevşerimdir bu

Bu beyitleri dile getirdikten sonra yine, Şam ve Kûfe ehline seslenerek kendi katlinin helâl olmadığını söyler. Her ne kadar kendisinin öldürülmesinin caiz olmadığını belirtse de yine de Alî-yi Asgar'a neden su vermediklerini sorar. Akabinde tekrar durumu beyitlerle anlatır. Kendisine revâ görülen bu hâlden kurtulmak için öldürülmesini ister:

Tîz öldürüñ beni tâ kurtulam bu miñnetden
'Âlimiñ yanına gitmezem hacâletden

Deyin ki Şimr'e yeter baña bu kadar zillet
Beni öldürecek gelsün eylesün râhât

- **Hz. Hüseyin'in Çağrılarına Olumsuz Cevap Verilmesi:** Hz. Hüseyin'in özellikle oğlu Alî-yi Asgar için yaptığı çağrılar sonuçsuz kalır. Düşman askerlerinden biri, şöyle cevap verir:
Ne kadar şu diseñiz virmezüz cevâb size
Zebân-ı hadeng-i bürrândır cevâb viren size

İsteklerin sonuçsuz kalmasından sonra Hz. Hüseyin, ümidini kesip, şöyle der:

İmâm Hüseyn ümidi kesüp kaldı Aşgar şusuz
Şu olmayınca çeküp âh ü nâle-i cân-süz

Şerer-i âhımlan olup berķ gibi ' âlem-gîr
O taş yüreklilere âh itmedi te 'şîr

- **Alî-yi Asgar'ın Şehid Edilmesi:** Hermele adlı bir asker, Ömer bin Sa'd'dan izin alarak, Hz. Hüseyin'in oğlunu öldürmek istediğini belirtir. Ömer bin Sa'd, Hermele'ye izin verir. Yezîd'den alınacak altın bir nişan karşılığında, Alî-yi Asgar'ı öldüreceğini söyler. İsteği kabul edildikten sonra, Hz. Hüseyin'in kucağında bulunan Alî-yi Asgar'ı boğazından bir ok ile vurur:

Ķabûl idüp okı atdı Hüseyn beliñ egdi
Ki toğrı varup o tıflıñ boğazımı deldi

Boğazınıñ bir tarafından bir taraf ok geçdi
Görür ki şandı kafesden kuş uçdı

...

Ki virdi Aşgar o demde Hudâ'sına cānı
Birbirine qarışdı oğul baba kanı

Ol kadar başdı gögsine kızısıñ cānı
Ki çıkdı elleri üstünde Aşgar'ın cānı

Alî-yi Asgar'ın şehâdetinden sonra, Hz. Hüseyin babası Hz. Alî'nin kabrinin bulunduğu Necef tarafına dönüp, medet ister ve ağıt yakar:

Didi müşkilde kaldım yetiş imdâda yâ ' Alî
Kimsem yokdır senden özge bize dâde yâ ' Alî

...

Gör ki Aşgar'ım kucağımda virdi cān
Kimler tayanur bu miñnete dünyâda yâ ' Alî

Hız. Hüseyn, babasına yakardıktan sonra, Alî-yi Asgar'ın cansız bedenini eline alıp Allah'a münâcât eder. İki oğlunu da kurbân verdiğini, Alî-yi Asgar'ın cenazesinin elinde kaldığını, yalnız başına Kerbelâ çöllerinde bulunduğunu arz eder. Kabilesi olan Benî Hâşim'in yanında bulunmadığını ve bu yüzden yardım edecek kimsenin olmadığını dile getirir. Yanında iki kızkardeşinin bulunmasından dolayı, oldukça elem duymakta olduğunu da söyler. Aklına Alî-yi Asgar'ın annesi Şehrbânü geldiğinde ise, onun bu duruma çok fazla üzüleceğini düşünür.

- **Ümmü Gülsüm'ün Feryâdı:** Hız. Hüseyn'in kız kardeşi olan Ümmü Gülsüm, Alî-yi Asgar'ın cansız bedenini gördüğünde, Kerbelâ'nın onlara

belâ getirdiğini söyler. Daha sonra, Şehrbânû'nun oğlunu çağırdığını ve sürekli ağladığını belirtir.

Gâh oğlını çağırır gâh seyyid qarındaşını
Gâh Aşğâr'ına bakar gâh döker gözyaşını

Ümmü Gülsüm'ün ağıtından sonra, Hz. Hüseyin kardeşleri olan Zeynep ve Ümmü Gülsüm'e seslenerek, Alî-yi Asgar'ın şehâdet şerbetini içtiğini söyler.

İki qarındaş oluñ yeñiden kara mi'cer
Ki içdi cām-ı şehâdet ' Alî-yi Aşğâr

- **Hz. Hüseyin ile Kardeşi Hz. Zeyneb'in Söyleşmeleri:** Hz. Hüseyin'in Alî-yi Asgar'ın cenâzesini çadıra getirdiği esnâda, kardeşi Hz. Zeynep ile konuşur. Hz. Hüseyin, Hz. Zeyneb'in kanlı ellerini görmesi üzerine durumu anlatır. Alî-yi Asgar'ın yaralarını bağlamalarını ricâ eder ve annesine götürülmesini ister. Anasını yalnız başına koymamalarını çünkü kendisine zarar verebileceğini belirtir. Hz. Zeyneb, Alî-yi Asgar'ın vücûdundan akan kanları temizlemekle geçmeyeceğini ve kanın kırmızılığı ile cihânı yakacağını ayrıca Fırat Nehri'ne karışsa bütün suyu bulandıracığını söyler.

Boğazınıñ yarası hiç devâ ile bitmez
Bu kan gögi boyayıp yumağ ile gitmez

Ne kan kırmızı oddır cihânı yandıracak
Fırât'a düşse şuyı bulandıracak

Alî-yi Asgar'ın kanlı bedenini alan Hz. Zeyneb, Asgar'ı annesi Şehrbânû'ya götürür. Annesine teselli verip, kendisine zarar vermemesini söyler. Şehrbânû'nun yüzü sararır ve elini göğsüne koyar.

İşitdi anası bu sözi rengi def' a kaçdı
Bir elin göğsüne koydı bir elin açdı

Oğul kucağıma gel memelerime süd geldi
Cigerlerim tutuşup süd yerine od geldi

- **Şehrbânû'nun Ağıt Yakması:** Alî-yi Asgar'ın cenâzesini çadırda bulunan kadınlar ortalarına alarak matem halkası oluştururlar. Alî-yi Asgar'ın annesi, Şehrbânû, oğlu için ağıt yakar.

Âh anasına doyamayan
Anasıñ bi-kes koyan
Aç gözini bir uyan
Âh ' Alî-yi Aşğâr'ım

Sîneçigim tağlayam
Hande degin ağlayam
Yareçigiñ bağlayam

Âh ‘ Alî-yi Aşğar’ım

...

Aña şefâ‘at eyleye

Kim ki sana ağlaya

Âh idüben söyleye

Âh ‘ Alî-yi Aşğar’ım

Sonuç

İslâm tarihini derinden etkileyen Kerbelâ hadisesi, Türk edebiyatı alanına da nüfuz etmiş ve şâirler bu konu ile ilgili eserler vermeye çalışmışlardır. Kerbelâ Vak’ası, *Maktel-i Hüseyin* adında belli başlı bir türün oluşmasını da sağlamıştır. Değerlendirdiğimiz eserde de Kerbelâ hadisesine bağlı olarak yaşanan bir vak’a anlatılmıştır. Bu türde yazılmış olan diğer eserlerin aksine sadece Hz. Hüseyin’in oğlu Alî-yi Asgar’ın şehâdeti anlatılmıştır. Estetik kaygının çok önemsenmediği bu eserde, ahenk duyguyu yoğunluğu ile sağlanmaya çalışılmıştır.

Eser, girişte belirtildiği üzere okuyucuyu ağlatmak ve Kerbelâ'nın acısını hissettirmek için yazılmıştır.

Çalışmamız, katalog kayıtlarına Feyzî adına kaydedilmiş olmasına rağmen incelemeler sonucu Kerbelâ hadisesinin anlatıldığı bir mecmûa olduğu belirlenmiştir. Eserin tamamında çalışılan eser dışında, Arapça bazı mersiyeler, Sâfî Baba'nın yazdığı bir mersiye ve Muallim Feyzî'nin bir mersiyesi bulunmaktadır. Çalıştığımız bölümün müellifi ise belli değildir.

Eserin müellifi belli olmasa da, genel muhtevanın Kerbelâ Vak’ası olması ve katillere lanet okumanın oldukça sık yapılması, müellifin Bektaşî-Alevî geleneğine ait bir şâir olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Sâfî Baba'nın mersiyesinin Aşûre ayinlerinde okunması ve Muallim Feyzî'nin Şîî olduğuna dair bilgiler bu eserin yazarının da Bektaşî-Alevî gelenekten geldiğini düşündürmektedir.

Çalıştığımız bu eser, Kerbelâ hadisesi çerçevesinde yapılacak araştırmalar için faydalı olacaktır. Konu bakımından sadece Alî-yi Asgar'ın işlenmesi açısından diğer araştırmalara ışık tutacağı kanaatindeyiz.

Metin

[20a]

Vağ'a-i Deşt-i Kerbelâ**Hazret-i Aşgar'ın Şehîd Olduğunu Beyân İder**

“Ruviye ennehu aḥbera’llāhu Te‘ālā el-Mūsā ‘aleyhi’s-selām Kerbelā’da yā Mūsā şuğruhum yemītuḥu’l-‘aṭşu ve ḳubruhum cilduhu munkes yesteğīşüne velā nāşirahu ve yesteḥrüne velā ḥāfirahu femen bekiye ‘aleyhim ev ebkī ev tebākī ḥurimet cesed(uhu) ‘ala’n-nār.”⁵

Ya‘nī

Allāh Te‘ālā Hazret-i Mūsā’ya vağ’a-i Kerbelā’yı [20b] bildirdi ki küçüklerini şusuzluk helāk ider ve büyükleri şusuzluğdan ḳurutmuştır. Anlar yardım taleb iderler ammā kimse nuşret itmez ve penāh olmaz. İmdi her kim anlar için ağlar ise veyā ağladır ise veyā ağlar gibi olsa añlara cehennem ḥarāmdır. Rivāyet olunur ki Hazret-i İmām Hüseyin ‘aleyhi’s-selām deşt-i Kerbelā’da yalnız kalmış idi. Zü’l-cenāḥ’a süvār olup leşker muḳābilinde nidā eylediği ki “hel min nāşırın yenşuru āli resūli’l-muḥtār.”⁶ Ya‘nī içiñizde āli Resūlullāh’a yardım iden var mıdır didi. Gördi ki [21a] kimseden cevāb gelmedi. Ba‘dehū yine nidā itdi ki “hel min mu‘īnu⁷ resūlu’l-aṭḥār”⁸. Ya‘nī silsile-i Resūlullāh’a yardım iden var mıdır. Yine kimseden cevāb zūḥūr itmedi. Seyyid ‘Abdullāh el-Bişr’den rivāyet olunur ki Hazret-i ‘Alī-yi Aşgar’ın vālidesi Şehrbānū şusuzluğdan südi kesilüp ‘Alī-yi Aşgar süd emmediginden bayılmış idi. Pederiniñ sesini Ḥaḳ celle ve ‘alā Hazretleri ‘Alī-yi Aşgar’a işitirdi. Bi-ḥikmet-i Te‘ālā şecā‘at-i ‘ulvī zūḥūr idüp beşikden ḥareket idüp sarḳılarını [21b] kırıp yire düşdi ve zebān-ı ḥāl ile yardım ideceğini günā-be-günā güyān eyledi.

Zebān-ı ḥāl ile çağırdı ey baba lebbeyk

Olan vücūdı eyle Kerbelā yana lebbeyk

Kenār-ı nehre ḳolsuz düşen ‘alemdārı

Ġarīb ü bī-kes ü bī-bār aḳrabā lebbeyk

‘Alī Ekber öldise ölmedi Aşgar

Ki yardım itmege gelürem ey baba lebbeyk

Seniñ ki biñ toḳuz yüz elli yaran oldıḳda

⁵ روي انه اخبر الله تعالى الموسى عليه السلام كربلا ده يا موسى صغر هم يميته العطش و كبرهم جلده منكس
يستغنون ولا ناصره و يستحرون ولا حافره فمن بكى عليهم او ابكى او تباكى حرمت جسد علي النار
هل من ناصر ينصر ال رسول المختار

⁷ Okunamadı:

⁸ هل من معين زورينه رسول الا طهار

Bir okun birisi de belki ire baña lebbeyk

[22a]

Şusuz koyar k'irdim yanına kucağı aç
Bu ârzü bir kaçre şu olma baña lebbeyk

Şu isterem senden şu olmazsa bārī
Bulmağla bir şulu peykân ola baba lebbeyk

Kesildi çoç gibi qurbânlarıñ kuzuñ kaldı
Gelür bu âhü kuzusu saña fedâ lebbeyk

Amân beni uzak itme 'Alî Ekber'den
Dilim hemîşe disün Şâh-ı Kerbelâ lebbeyk

Bu hikmeti görünce ehl-i beyt-i muṭahharât cümlesi birden ağlaşup 'Alî-yi Aşgar'ı göğüslerine başup [22b] oḫşadılar. İmâm Hüseyin 'aleyhi's-selâm ehl-i beytiñ şadâsını işitdi. Gerüye gelüp ḫayme-i sa'âdetüñ önünde turup eyitdi ki benim Aşgar'ımı götürün ki şehâdetüm bu gündür. Bir daḫı yâ görem yâ görmeyem. İmdi 'Alî-yi Aşgar'ı vâlidesi Şehrbânü getirüp Ḥazret-i İmâm Hüseyin 'aleyhi's-selâm'ıñ kucağına virüp eyitdi ki

Bu bezm-i vişâle ḫandâni getürdüm
Kundağ içinde şâh-ı reyḫânı getürdüm

[23a]

Ârzüm bu ki redd olmaya bu layık-ı dergâh
Bir gönca fidân gül gibi nev-civânı getürdüm

Her ne var ise virdüm Ḥaḫ yolında
Bir elde kalan Aşgar-ı qurbânı getürdüm

Bu tuḫfemizi qabül eyle İlâhî
Çün ecre bedel tuḫfe-i erzânı getürdüm

Çün İmâm Hüseyin 'aleyhi's-selâm 'Alî-yi Aşgar'ı gördi ki bir eli dudağında ve bir eli babasına şarılımışdır ve lisân-ı ḫâl ile 'arz itdi. Görünce Aşgar'ı atasınıñ rengi kaçdı. Aşgar daḫı atasını görünce iki koluñ açdı.

[23b] Üç gündür anasınıñ qalması südi
Memelerini eme bir şulu peykân getürdüm

Evvel şu viriñ buna şöñra şehâdet
Ki öldükde virmesün şusuz cân getürdüm

Ba^ç dehü buyurdi ki ey ehl-i Kûfe vü Şâm, aşhâblarımı ve ^çamm-i zâdelerimi ve evlâdlarımı öldürdüñüz lâkin bu ciger-pârem Peyğamber neslindedir. Az qaldı ki şusuz helâk ola. Ey cemâ^ç at-i bî-rağm bizlere merğamet itmediñiz bârî bu ma^ç şüma rağm idüp bir içim şu virüñ diyüp eyitdi ki

[24a] Ki gürüh-ı denî nâr-ı perverimdir bu
Dudaqları quruyan gonce-i terimdir bu

Vişâl bezmine qundağı gül destesidir
Ki zîb-i ^çmülâkât dâverimdir bu

^çAlî-yi Ekber ü ^çAbbâs mihr ü mâhım idi
Elimde qalması bu bir yıldız Aşğar'ımdır bu

Tutam elimde kıyâmetde bir kıyâmet idem
Ki mağşer itmege mağşerde mağşerimdir bu

Alup elime gidem çün huzûr-ı Sulţân'a
Şefâ^ç at itmege mağşerde yâr-ı yâverimdir bu

[24b] Dudaqları qurudı meşk-i ^çAbbâs gibi
Mağşerde şu virmege câm-ı kevşerimdir bu

Hâzret-i İmâm Hüseyin ^çaleyhi's-selâm buyurdi ki ey qavm eger sizlere büyükleriñizden böyle ta^çlîm olunmuş ise pişvâ-yı dîn ve nesl-i Muhammed Muştafa hâtemü'l-nebiyyindir. Bu sebebden benim qatlimi vâcib bilirseñiz ve malımı helâl bilürseñiz haqîkat-i hâl böyle degildir. Lâkin bu ma^ç şümüñ qabâhati nedir ki buna dağı şu virmezsiñiz

Ben anadan toğduğumda dilim didi yâ Haq

[25a] Ne haqla öldürsüñüz Haq diyen sözi nâ-haq

Ne vakte dek koyacaksınız Fırât'da gözlerimi
Dilim dolanmaz ağızımda söyleyem sözlerimi

Tiz öldürün beni tâ kurtulam bu mihnetden
‘Âlimiñ yanına gitmezem hacâletden

Deyin ki Şimr'e yeter baña bu kadar zillet
Beni öldürecek gelsün eylesün rāhat

Ḳabāhatüm bu mıdır ey müşrik zâlim Yezîd
Ki oğutdım halka bu kadar âyet-i tevḥîd

[25b]

Ne revâ ki ‘Alî oğlı pâyimâl olmak
Hüseyn-i Fâḩıma şermende ‘ıyâl olmak

Beni ki zan idesiz dîn-i Ḥaḩ'da gümrâh
Ṭuyun ki eşhedu enlâ ilahe illâllah

Ṭayanmaya bu kadar tâ bu ṭıfla âb virün
Virmezseñiz yarın maḩşerde cevâb virün

Geldi nâgâh önüne biri bî-ḩayâ vü bî-edeb
Dili ṭutula idi virdi bu gûnâ cevâb

Didi ki Fırât'a baḩıñ bir baḩr-ı ‘ummândır
Büyük ü küçük şu istersîñiz ḩandır

[26a]

Ne kadar şu diseñiz virmezüz cevâb size
Zebân-ı ḩadeng-i bürrândır cevâb viren size

Gerek evlâdını şu içün getürmeye idiñ
Şu isteyenleriñ işi bu gündür pişmândır

Getür bu tıflı vir bize olmasun me'yūs
İner Kūfe Sulţān u Şāh'a mihmāndır

Şu içmeyince getürmezsiñ anasınıñ yanına
Atan konaqcısı bir ābdār peykāndır

İmām Hüseyn ümidi kesüp kaldı Aşğar şusuz
Şu olmayınca çeküp āh ü nāle-i cān-süz

[26b] Şerer-i āhımlan olup berķ gibi 'ālem-gīr
O taş yüreklilere āh itmedi te'şīr

Ol hinde Harīme Kāhili nāmında ve bir rivāyetde Hermele nāmında bir bedbaht-ı la'īn ilerü gelüp eyitdi. Ey 'Ömer ibn Sa'd baña emr eyle ve nişān vir ki ķangı a'zāsından oķ ile urayım. Lākin bu şartla ki Yezīd'den bir altun nişānı alıvirürseñ. 'Ömer bin Sa'd-i la'īn Hermele la'īne āferīnler idüp boğazından ur didi. Be-zebān-ı Hermele la'īn

[27a] Didi baña bir oķla kemān getürüñ
Anıñ boğazını sizler nişān virüñ

Hemān ol dem didigiñiz yeri urayım
Atasınıñ ķucağında o tıflı öldüreyim

Yezīd'den bir altn nişān alıviresiñ
Yaz üzerine ben urmışam Hüseyn'iñ nevresiñ

Ki baķdı Sa'd Aşğar'la Hüseyn taraf
Ķangı yerinden Aşğar'iñ ide hedef

Ne gör Aşğar'ın çıķmaz sesi oldu hāmūş
Uyķulu gözler Hüseyn'e şüret-i bī-ħoş

[27b] Yaşında arķaya şarkmış o dem bir nişāndır
Boğazınıñ ağı hem ay gibi nümāyāndır

Didi o tıfl Aşğar'ın şusuz boğazından ur
Atasının kucagında o tıflı sen öldür

Kabül idüp o kı atdı Hüseyin belin egdi
Ki toğrı varup o tıflın boğazını deldi

Boğazının bir tarafından bir taraf o kı geçdi
Görür ki şandı kafesden kıuş uçdı

Geçürdi gerdânından ol o kı yolını
Geçüp İmâm Hüseyin'in yaraladı kolını

[28a]

Açup gözlerini atasının yüzine bağdı
Ki düşdi kolları yanına gözleri açdı

Görür ki düşdi başı rikâbına idüp ta' cîl
Çekdi o kı boğazından çıkardı bî-ta' tîl

Ne guşşalar irişür İmâm bin pâre
Akınca kıan boğazından mişal-i fevvâre

Ki virdi Aşğar o demde Hudâ'sına cânı
Birbirine kıarışdı oğul baba kıanı

Ol kıadar başdı gögsine kıuzısının cânı
Ki çıkdı elleri üstünde Aşğar'ın cânı

O kıun yerinden a kıan kıanı töldirup eline
Göge serpüp âlüde çarđ-ı dâmânı

[28b]

Kıodı şafa kı birine hükm idüp gıdâ-yı a kıad
Kıala kııyâmete dek gökde Aşğar'ın kıanı

Başardı bağına her dem o kanlı kundağı
Yüzü gözünden öperdi o hulq-ı 'atşânı

Gehi giderdi o tıflı anasına virsün
Hayâ idüp dönerdi gezerdi meydânı

Anası gibi Hüseyin âh idüp ağlardı
Âh kızum nâlesi töldirdi ol beyâbânı

Şuzusu urulan âhû gibi o şâh gârîb
Şağa şola tolaşurdu o deşt-i şahrâyı

[29a] Kucağında kaldı 'Alî-yi Aşgar'ı alan yokdır
Necf tarafına varup çağırdı şâh-ı merdânı

Ol vakt Hazret-i İmâm Hüseyin 'aleyhi's-selâm'ın kalb-i şerîfi gayet
mahzûn olup yüzini Necf tarafına döndürüp didi ki yâ ebetâ

Didi müşkilde kaldım yetiş imdâda yâ 'Alî
Kimsem yokdır senden özge bize dâde yâ 'Alî

'Âlemde her ne derd-i belâ var ise renk renk
Olmuş Hüseyin oğluna âmâde yâ 'Alî

Gör ki Aşgar'ım kucağında virdi cân
Kimler tayanur bu mihnete dünyâda yâ 'Alî

[29b] Gör ki öldi kızum yok hiç bir nefes
Defn eyleye bir köşe-i şahrâda yâ 'Alî

Şaddim Resûl'e it defin olmamış kaldı
İssı kıum üzre Ekber-i şehzâde yâ 'Alî

Benim de az kaldı ki işim tamâm ola
Zindân-ı dehrden olam âzâde yâ ‘Alî

Şımr gögsüme çıkdıkda yatma Nefes’de gel
Getür bu bir ‘azîz oğlunu yâre yâ ‘Alî

Ba‘ dehû ‘Alî-yi Aşgar’ıñ cenâzesini elleri üzerine tutup Cenâb-ı Hakk’a
münâcât ve bu güne ‘arz-ı hâcât idüp eyitdi ki

[30a] Hüdâvendâ bî-garîb ü bî-kesem
Baña asân idi her bir muşîbet

Ġarîbim dest-gîr-i esîfâyım
Bugün te’sîr itdi baña ġurbet

Bu ‘âlem tldı gerçi miñnetden
Emân yâ Rab emân bu ġurbetden

Elimden gitdi gerçi oğlum Ekber
Elimde virdi cân oğlum Aşgar

İdüpdır derdimi bu tıfl-ı nâze
Kucağımda kaldı kanlı cenâze

Ne defn ü ne kefen var ne de hâl
Görüñ kanğı ġarîbe oldı bu hâl

Yanımda bir nefer yoğdır elimden
Bu tıflıñ hüsniñi ala elimden

[30b] ‘Alî-yi Aşgar vağanında olaydı
Benî Hâşim bu aħvâli bileydi

Dir idi birbirine hoş enşâr

Olurdu cümlesi hâlden haber-dâr

Gelürdiler cümle kavm u kardeş
Biri sine açardı ol biri baş

Bu ğurbetde ne oğlum var ne birâder
İki kız karındaşım var berâber

Haber-dâr olalar bu maḥlabımdan
Utanuram kardeş Zeyneb'imden

Götüreyim bu tıflı hayme-gâha
Çıkar feryâdları mihr ile mâha

[31a] Görürse viridi cân içmeden şu
Helâk eyler özini Şehrbânû

‘Alî’niñ oğlıyım o kim bu ğamdan
Hacîl oldu o şehzâde haramdan

Ne sağ iken şu buldı ne ölürken
Didim oğluna şu vir gelürken

Elinde Aşğar’ıñ kundağı her yan
Düşürdi anda zâr u giryân

Bilür ki yolunu gözler bu ağlayan gözler
Huşûşâ ki Şehrbânû kızısıñ özler

İmdi Ümmü Gülşüm dikkatle nazâr idüp keyfiyeti fehm idüp [31b] âh idüp
eyitdi ki

Bir elidir dolaşur yerlere kan izi görünür
Bağ Aşğar’ıñ yüzi kundağı kırmızı görünür

Bu Kerbelâ'dan belâ bize ne gelür
Anasına dime kim göreyim haber ne gelür

Gâh oğlını çağırır gâh seyyid karındaşını
Gâh Aşgâr'ma bakar gâh döker gözyaşını

İmdi Hâzret-i İmâm Hüseyn 'aleyhi's-selâm hayme-gâha yönelüp geldikde
nidâ itdi ki ey karındaşlarım

Muħadderât-ı harîm harem-serâ-yı helâl
Harem emrine nâl ile eyleñ istikbâl

[32a] Bütün Fâtıma'nın nâ'ibi olan Zeyneb
Hüseyn yetimlerinin şâhibi olan Zeyneb

Firâk ü derd-i ğam ile gün tolan Gülşüm
Gözi önünde karındaşı ölen Gülşüm

İki karındaş oluñ yeñiden kara mi'cer
Ki içdi cām-ı şehâdet 'Alî-yi Aşgâr

Çün Hâzret-i Zeyneb 'acele Hâzret-i İmâm Hüseyn 'aleyhi's-selâm'ın
yanına varup gördi ki iki elleri bileklerine kadar al çana batmış. Didi kim
karındaşım

[32b] Nazar idince gördi şâh-ı şehîdâna
Bileklerine kadar batmış çana

Urup başına didi kardeş ne kandır bu
Didi ki kuzu kurbânına nişândır bu

Didi saçım aġarupdır o kanı başıma yak
Hüseyn eyitdi ki gel Aşgâr'ın boğazına bak

Dime toyunca şu içmişde çıkmıyor nefesi
Boğazı delindi çıkmaz ağlasa da sesi

Getürmüşim ki yarasıñ eliñle bağlayasıñ
Olmaya Aşğar'a aşğar bilüp az ağlayasıñ

Şehîd-i rāh-ı Hüdāvend-i Ekber'imdir bu
Hayāl eyleme Aşğar-ı Ekber'imdir bu

[33a] Eger ki Aşğar'ımıñ derd-i miñneti çokdır
Tamām oldu işi hîç zañmeti yokdır

Gözini bağlama bende görmedi aħvāl
Gözine bağladı öz kanı destmāl

Virdikde cānını yanında görmedi anasıñ
Ki çekdi deşt-i każā tiz eyle çekesiñ

Vaşiyyet itmiş idim bizlere çok ağlamayıñ
Velākin Aşğar'a nāle yolun bağlamayıñ

O tıfl ki diye şu yirine kan içe
Anıñ gāzāsını inşāf mıdır ki hūr giçe

[33b] Viriñ anasına ki bilsin kendiñ öldürmez
Götüreyim kızusun defn ideceğim görmez

Ṭayanamaz anası āh āh idüp cān-süz
Öldürür kendini komañız yalıñuz

Çün Zeyneb aldı hemān Aşğar'ıñ cenāzesini
Ağlaya ağlaya bildirdi gārīb anasını

Olaydı şu da dökeydim bunuñ yārasına
Kanıñ evvelce yuyup tā virem anasına

Bogazınıñ yârası hîç devâ ile bitmez
Bu kan gögi boyayıp yumağ ile gitmez

Ne kan kırmızı oddır cihâni yandıracak
Fırât'a düşse şuyı bulandıracak

[34a] El-hâşıl Hazret-i Zeyneb cenâze-i Aşgar'ı Şehrbânû'ya virdikde söyledi

Gözüñ yum yarasıñ ansız baqıp görme
Bunu da haber idegör kendi özini öldürme

İşitdi anası bu sözi rengi def' a kaçdı
Bir elin gögsüne koydı bir elin açdı

Oğul kucağıma gel memelerime süd geldi
Cigerlerim tutuşup süd yerine od geldi

İmdi havâtin cümlesi haber-dâr olup
' Alî-yi Aşgar'ıñ cenâzesi ortaya uzadıp

[34b] Halka-i mâtem tutup şiddetle ağladılar ki bu mazmûnla

Âh anasına doyamayan
Anasıñ bî-kes koyan
Aç gözini bir uyan
Âh ' Alî-yi Aşgar'ım

Sineciğim tağlayam
Çande degin ağlayam
Yareciğni bağlayam
Âh ' Alî-yi Aşgar'ım

Gitdi elimden gülüm
Şimdi büküldi belim
Boşdır kucağım elim

Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

Cânımı oda şaldı
Çün⁹ aldı
Memem elimde kaldı
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

[35a]

Ṭoniñi biçem şimdi ben
Ḳanlı Ḳundaḳdır kefen
Pes ḳānı ḳabrin ḳazan
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

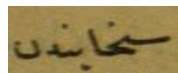
Kimi ḳucağa alayım
Boynuna ḳolum şalayım
Nice yalnız ḳalayım
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

Ey ' Alî'dir peder
Anacığñ āh ider
Ṭāb ü tüvānım gider
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

Gitdi dilimden ḳarār
Ḳalmadı çün ihtiyār
Ortada ölüñ yatar
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

Ġarīb anan n'eylesün
Ḥāşre deġin ağlasun
Başa ḳara bağlasun
Âh ' Alî-yi Aşğar'ım

⁹ Okunamadı:

[35b] Āh cigerim pāresi
Dinmez oğun yarası
N'ola bunuñ çāresi
Āh ' Alî-yi Aşğar'ım

Üstüni kan bürimiş
Dudaqlarıñ kırımış
Āh analık zor imiş
Āh ' Alî-yi Aşğar'ım

Çara imiş yazılar
Çurbān oldu kızılar
Memelerim sızılar
Āh ' Alî-yi Aşğar'ım

Çurbet ellerde olan
Şabr-ı kararım alan
Çölde definsiz kalan
Āh ' Alî-yi Aşğar'ım

Aña şefā'at eyleye
Kim ki sana ağlaya
Āh idüben söyleye
Āh ' Alî-yi Aşğar'ım

KAYNAKÇA

Ahmet Cevdet Paşa. (1985), *Kısa-ı Enbiya III*, (Hzl: Mahir İz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Akkoyun, E. Tuğba. (2015), *Lâmi'î Maktel-i İmâm Hüseyin (İnceleme-Çeviri Yazı- Sözlük)*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

Arslan, Harun. (2001), *Lâmi'î Çelebi Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl (Giriş-Metin-İnceleme-Sözlük-Adlar Dizini)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aydın, Haluk. (2017), "Remzî'nin Kerbelâ Mersiyesi", *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, S 13, s. 235-254.

Bektaş, Ekrem. (2014), "Diyarbakırlı Kâmi'nin Hadîka-i Ma'nevîyye'si", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 12, S 1, s. 167-207.

Çağlayan, Bünyamin. (1997), *Kerbelâ Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Çiftçi, Cemil. (2012), *Muallim Feyzî Mâtem-nâme ve Vâveylâ*, Kevser Yayıncılık, İstanbul.

Eren, Hulusi. (2014), *Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük Dizin)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Esir, Hasan Ali. (2014), "Anadolu Sahası Mesnevilerinde Kerbelâ Vakası", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S 1, s. 43-64.

Fığlalı, Ethem Ruhi. (1989), "Ali el-Ekber", *DİA*, C 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Fığlalı, Ethem Ruhi. (1998), "Hüseyin", *DİA*, C 18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Fuzûlî. (1995), *Hadîkatu's-Su'adâ*, (Hzl: Seyyid Ali Ekber Ocak Nejad) Medeniyet ve İslamî Münasebetler Merkezi, Kum.

Güngör, Şeyma. (2003), "Maktel" *DİA*, C 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Güngör, Şeyma. (2003), "Maktel-i Hüseyin", *DİA*, C 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Kılavuz, Ahmet Saim. (2013), "Zeynelâbidîn", *DİA*, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Köksal, Mehmet Asım. (2001), *Hüseyin ve Kerbelâ Faciası*, Köksal Yayıncılık, İstanbul.

Menteş, Jale Zümrüt. (2013), *Kemterî İbrahim Maktel-i İmam Hüseyin (İnceleme-Çeviri Yazı- Sözlük)*, Kahramanmaraş Sütçü İmam

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

Özil, Sibel. (2017), “Maktel-i Hüseyinler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S 83, s. 31-48.

Öznel, Nurcan. (1997), *Kastamonulu Şâzî Maktel-i Hüseyin*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Tanyıldız, Ahmet. (2016), “Fuzûlî'nin Hadîkatu's-Su'adâ'sı Üzerine Notlar”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi (Journal of Academic Literature) Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu Özel Sayısı*, C 2, S 3, s. 139-155.

Turan Selami, Ahmet Akgül. (2012), “Sâffî'nin Kerbelâ Mersiyesi Üzerine Bir Tahlil”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S 64, s. 31-42.

Üzüm, İlyaz. (1998). “Hüseyin-Litaratür”, *DİA*, C 18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Yazar, Sadık. (2009), “16. Asır Şâirlerinden Eğirdirli Şerîfî'nin Şevâhidü's-Şühedâsı”, *Turkish Studies*, Volume 4/2 Winter, s. 1092-1116.